

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna štev. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 4

Gorica - Trst, 23. januarja 1948

Izhaja vsak petek

Z maslom na glavi ne hodi na sonce

Titova vlada si od časa do časa dovoljuje diplomatske korake ali pa objavlja v svojem vistosmernem tisku stvari, katerih prozorni namen je, da bi prikazala tistim, ki to še hočejo verjeti, kakšne »krivice« se go- »njenemu« ljudstvu na Svobodnem tržaškem ozemlju, odnosno da bi v svetovni javnosti vzbudila vtis, da vladajo na tem področju naravnost nevzdržne razmere, ker nekakšni fašistični anglo-ameriški okupatorji na vse načine preganjajo »demokrate«. Pri takšnih izpadih pa se seveda prav nič ne moti, če po drugi strani in skoraj istočasno ravno pri tistih, katere napada in blati, prosi pomoči.

Zadnje dni je izvedla dva takšna napada, na katere pa je dobila tudi dva odgovora — enega od Američanov, drugega pa od Britancev. Istočasno pa je Ameriko zaprosila tudi za pomoč, in sicer za posojilo v znesku 500 milijonov dolarjev. Diplomacija komunističnega režima v Jugoslaviji je vsečakar zanimiva; udari nekoga, nato ga pa poprosi milošine, kar je za neprogresivne možgane težko razumljiva stvar. Zdi se, da je Titova pelletka vsečakar na zelo tihli rogah, če se morata Tito sam, ki je še nedavno trdil, da se bo Jugoslavija v najkrajšem času sama, brez tuje pomoči, postavila na noge, z njim pa gospod Kosanovič zdaj potegovati za tuja posojila.

Ameriška nota je ostro zavrnila očitke Titove vlade, da namenoma in neopravičeno zadržuje jugoslovansko imovino v Združenih državah, Velika Britanija pa je poslala enako ostro noto v Beograd (istočasno pa tudi Varnostnemu svetu, da jo pošlje v prepisu državam članicam ZN), v kateri najodločneje ugovarja jugoslovanskim podtikanjem proti upravi anglo-ameriškega področja v Trstu. Nota zavrača tudi predlog, naj bi ustanovili v Trstu skupno upravo. Titovo vlado obtožuje, da je na svojem področju oropala prebivalstvo njegovih osnovnih pravic in onemogočila pravilno izvajanje statuta. Nota navaja med drugim tudi primere, ko so Titove oblasti izdale odredbe o razdelitvi zemlje, in sicer ne z namenom, da bi izboljšale poljedelsko proizvodnjo, ampak da bi se maščevale nad tistimi, ki so drugačnega političnega pričanja kot sedanja oblast. Na ozemlju pod jugoslovanskim nadzorom ni bilo dovoljeno niti eno zborovanje, ki bi bilo nekomunistično, Anglo-američani pa so na svojem dovolili 191 komunističnih zborovanj. Na področju pod anglo-ameriško upravo se tiska vse časopisje, na jugoslovanskem pa samo komunistično.

Britanska nota pa omenja še neko drugo stvar. Titovo vlado obtožuje, da skuša razširiti svoj vpliv z brez-

Ivan Trinko - 85 letnik

Danes 23. januarja obhaja mšgr. Ivan Trinko, pesnik beneških Slovencev, 85 letnico svojega življenja. Obhaja in ne praznuje, kajti Trinko je veliko preskrben, da bi mu bila vsaka obletnica povod za praznovanje, saj še resničnih praznikov — zlate in biserne maše — ni obhajal v sijaju, marveč čisto preprosto.

In vendar Trinko zasluži, da bi take mejnike v njegovem življenju praznovali vsi Slovenci. Dvajset let mu je bilo, ko je objavil prvo razpravo o beneških Slovencih, in od takrat ni več odložil peresa. Napisal je knjigo pesmi (1897), zbirko črtic »Naši paglavci« (1929), temeljito slovensko slovnico za svoje dijake v videmskem semenišču, za italijansko občinstvo pa do bro informativno delo o politični, literarni in umetniški zgodovini Jugoslavije (1940). Poleg tega je izdal veliko filozofskih, zgodovinskih, narodopisnih in jezikoslovnih razprav v slovenski, italijanski in latinščini. Zraven je seznanjal italijansko javnost z deli iz slovenske književnosti in prevajal iz ruščine,

slovenščine (Gospod Mirodolski) i.t.d. Vmes pa je risal in komponiral. Med zadnjimi njegovimi skladbami je psalm 129 »Iz globočine...« v spomin nadškofa dr. Sedeja.

Za beneške Slovence je bil Trinko vedno nesporna avtoriteta. Njegova beseda je odločevala. Za pravice svojih rojakov se je znal postaviti proti vsakomur. Vedno pa je vodil nepodkupljiv čut za krščansko pravičnost v razmerju med posamezniki in narodi. Ko je fašistična vlada prepovedala slovenske pridige v beneški Sloveniji, se je temu odločno uprl. Bolelo ga je, da v tem tako važnem in težkem vprašanju osnovne naravne pravičnosti ni našel podpore tam, kjer bi mu jo bili morali sami poduditi. Ni mogel verjeti, da je na svetu takšna zloba, ki prepoveduje človeku častiti Boga v domačem jeziku, in da se to godi v državi, ki je vedno poudarjala svojo katoliško kulturo. Takrat je prestal bridke ure.

Pri Trinku so se od nekdanj ustavljali vsi, katere je znanstvena ali umetnostna

pot pripeljala v Videm. Rad je pomagal vsakemu. Ko je dr. Gruden iskal virov za svojo zgodovino Slovencev, se je v Vidmu zatekel k Trinku. Dr. Iz. Cankar je preiskoval življenje in delo slikarja Giulia Quaglia in Trinko mu je bil za vodnika. Poljski slavist Baudouin de Courtenay je raziskoval slovanska narečja ter se je večkrat mudil tudi v Reziji in med beneškimi Slovenci. Kadar je prišel, vedno se je ustavil pri Trinku. To so samo tri znamenita imena izmed mnogih. Kdor je bil enkrat pri Trinku, se je rad vrnil. Prijetno je bilo v njegovih delovni sobi v videmskem semenišču. Največkrat je pogovor nanesel na slovenske narodne reči. Trinko je lahko govoril o vsem, ker je pazljivo zasledoval slovensko javno življenje. Včasih je prinesel steklenico sijajne kapljice, rekoč: »To je z naše narodne meje.«

Sedaj živi starosta slovenskih pesnikov, pisateljev in kulturnih delavcev v svoji rojstni vasi v Trčmunu na pobočju Matajurja. Njegova Slovenska Benečija preživlja težke, usodne čase. Trdno veruje, da se bo našla in bo krenila po poti, katero ji je pokazal njen veliki sin — Ivan Trinko.

Dijaki in narod

Ako odpremo katero koli knjigo zgodovine, vidimo, kako se časovno menjavajo dvigi in padci poedinih narodov ali skupin narodov. Toda na žalost nam knjige o zgodovini ne govorijo, zakaj in kako se to dogaja. Ne pojasnjujejo nam, zakaj in kako je prišlo do dviga rimskega cesarstva in kulture, ter zakaj in kako do naglega in globokega padca. Prav tako z Bizancem, še pred tem pa s Kitajsko, Egiptom, Perzijo in ostalimi.

Toda kljub temu, da nam tega ne pojasnjujejo niti šolske knjige niti profesorji, to vendar ni nobena skrivnost.

Kakor je organizem sestavljen iz celic, iz skupin celic in poedinih organov, prav tako je narod sestavljen iz posameznikov, družin, ter raznih družabnih, političnih, kulturnih, verskih in drugih ustanov in organizacij. Vsaka celica, vsak posameznik je povezan z življenjem in usodo skupnosti, živi z njo in od nje točno določenim delom.

Organizem, v katerem so celice vzajemno povezane in v katerem vrši vsaka svoje določeno delo, kipi od življenja, se krepi in raste. Kjer pa hoče vsaka celica delati za lastni interes in grabiti življenjske sokove sama zase, nastane vojna celic ter skorajšnje razpadanje in smrt organizma.

Tako je tudi z narodi. V točno določeni lestvici družabnih delovanj, najde narodna inteligenca svoje točno določeno mesto z isto tako določenim delovanjem.

Inteligenca so možgani naroda, njegov kompas, njegov voditelj. Od pravilnega delovanja tega narodnega kompasa je odvisna tudi narodna usoda. Kadar vrši inteligenca nekega naroda delo po zgodovinskem pozivu in prevzame odgovornost pred narodom in pred Bogom, postane kvas narodnega življenja, nosilec kulturnega ustvarjanja ter vseh družabnih moči in dobrin. To je doba narodnega dviga, ki more trajati dolgo, a se more tudi naglo prekiniti in se nikdar več ne vrne.

Padec in propast naroda se pojavita, kadar oni, ki bi ga morali voditi, pozabijo na svoje dolžnosti in brejmena ter mislijo samo na svoja osebna uživanja in izživljanja, se daviyo v izobilju in propadajo ter potegnejo za seboj ves narod v pogin.

Naš narod ima vse pogoje za veliko in lepo bodočnost. To nam dokazuje zadnjih dvesto let našega socialnega dviga in kulturnega ustvarjanja.

Na Primorskem smo imeli to nesrečo, da je naš prav v največjem razmahu ustvarjanja na brutalen način ustavil fašizem. Naša inteligenca je bila prisiljena, da zapusti narod in beži, kar pa je ostalo, je bilo razseljeno in preganjano po ječah in koncentracijskih taboriščih.

Pod tem tujim in nena-

rodnim sistemom niso imeli slovenski dijaki možnosti, da bi se pripravili za vršnje vodilne vloge v svojem narodu. Po drugi strani pa se je narod zaprl v sebe, zaostal in životalil. Dogodki so ga iznenadili, dohiteli so ga na brezpotju. Bil je pripravljen, da gre za vsakim, ki bi mu pokazal katero koli smer in — šel je.

V današnjem nastopu streznjenja, po grenkem razočaranju nad lažnimi voditelji pričakuje narod prave smeri in pravih voditeljev. Narod hoče živeti, da bi se razvijal, ustvarjal in napredoval. Toda brez vodstva bo taval brez moči v slepem krogu.

Ustvariti moramo nov podmladek narodne inteligence, ki bo nadaljeval, kjer je fašizem prekinil. Imamo prilično število dijakov, navdušenih in ognjevitih, ki so našli svojo življenjsko pot in prevzeli mesto v narodovi usodi. Imamo pa tudi mlacneže, za katere je Kristus rekel, da jih bo izpljuval. Ti so še vedno pod vplivom fašizma, to so suzenjske duše. Take moramo zdraviti, voditi in napraviti vse, da se prebudijo in najdejo smisel življenja. Ako se sam to pri posamezniku ne posreči, pustimo ga, pojdimo dalje vztrajno naprej. Čas in narod zahtevata osebnosti močnega duha, pobude in ustvarjanja, nosilce boljše življenja.

Vsled tega se mora naša mlada inteligenca vrniti k svojemu narodu in se z njim ponovno tesno povezati, da se bodo po deblu naroda prefakali novi življenjski sokovi. V dom kmefa in delavca naj znova vstopi nosilec prosvete. Dijak naj prinese z mladim obrazom mnogo sončne toplote in veselja. V sveti in odgovorni službi narodu bodo našli tudi svojo lastno srečo.

Od srede do srede

15. januarja: Predstavniki ameriškega zunanjega ministrstva so objavili nove podatke za Marshallov načrt ter izjavili, da določil brezplačno pomoč Grčiji in Avstriji. — Ameriško zunanje ministrstvo je poslalo kongresu posebno poročilo, v katerem potrjuje, da predstavlja 16 evropskih držav, ki so pristale na Marshallov načrt, »frontno linijo« v svetovni borbi za ohranitev demokratskih, moralnih in političnih tradicij zahoda proti mednarodnemu komunizmu. — Predsednik Truman je predložil kongresu svojo letno poslanico o finančnem položaju Združenih držav, v kateri je naznačil tri cilje, ki bodo prispevali k ohranitvi gospodarske ustaljenosti države. — Namestnik ameriškega zunanjega ministra Robert Lovett je izjavil, da nimajo Združene države nobenega namena umakniti se iz Berlina. — Britanske oblasti v Nemčiji so odkrile tajni načrt »Kominform«, ki je znan pod imenom »M«; v njem so komunisti pripravili vrsto sabotažnih dejanj v zahodni Nemčiji. — Združene države so zavrnile jugoslovansko noto glede deblokacije jugoslovanske imovine v Ameriki. — Bevin je podpisal zavezniško pogodbo med Veliko Britanijo in Irakom. — Ameriški upravni minister James Forrestal je pred poslanskim odborom za zunanje zadeve izjavil, da je namen Marshallovega načrta preprečiti novo vojno. — Pred Varnostnim svetom so začeli razpravljati o Kašmirju.

16. januarja: Velika Britanija, Francija in Združene države so se sporazumele, da trenutno ne bodo sklicale konference 16

DEŽELNE AVTONOMIJE IN PRAVICE NARODNIH MANJŠIN

Odločni glasovi iz zborovanja „Zveze alpskega ljudstva“

Prof. Gianfranco d'Aronco je napisal v »Il Mattino del Popolo« iz Benetk od 18. t. m. članek o pomenu »Zveze alpskega ljudstva«. Kakor smo že omenili v »Demokraciji« od 4. julija 1947, so v tej zvezi včlanjena združenja avtonomističnih gibanj iz Poadižja, Tridentina, doline Aosta, Furlanije, Sicilije, Sardinije, italijanske Ligurije in Valtelline. V začetku tega meseca so zastopniki zveze zopet zborovali v Tridentu in sklenili pripraviti vsa najučinkovitejša sredstva za borbo, s katero naj se doseže in praktično ostvari obljubljena in ustavno zago-

obzirnimi sredstvi tudi na anglo-ameriško upravno področje. Hotela je vreči svoje čete v Trst tisti dan, ko je stopila v veljavo italijanska mirovna pogodba, poleg tega pa je ugrabila številne ljudi, med njimi 31. avgusta 1947 tudi našega urednika Andreja Uršiča.

S tem je v diplomatski noti britanske vlade spet oživiljen spomin na enega izmed številnih zločinov, ki jih je zakrivil komunistični režim s svojo policijsko in nobenega zločina se ne izogibajočo OZNO. O našem uredniku še danes ne vemo ničesar. Ne vemo, ali je živ ali mrtev, vemo samo to, da je moral prestat v vse muke nasilja, ki so običajne za vse one, ki ne delijo komunističnega pričanja. Vemo, da Titova vlada na opombo britanske

govorila, ker vlada ne bo odgovorila, ker zločina ne bo hotela priznati. Toda mi ugrabimo Andreja Uršiča ne bomo pozabili kljub molku »Primorskega dnevnika«, ki bi verjetno utegnil dati kakšno pojasnilo, kljub molku gospoda Babiča, ki je v Trstu glavni govornik tistega režima, ki je ta zločin zakrivil; prišel bo čas, ko bodo vsi za to dajali odgovor na novem nürnberskem procesu, ki bo od prvega različen samo toliko, da na njem kot obtoženci ne bodo sedeli nacisti...

Prinašamo poročilo o zborovanju zastopnikov »Zveze alpskega ljudstva« ker menimo, da sta utrditev te zveze in ostaritev njenih avtonomističnih stremeljenj zelo važni tudi za učinko-

vito jamstvo in uveljavljanje manjšinskega vprašanja, saj so zastopniki te zveze že na sestanku v Desenzanu ob gardskem jezeru 22. junija 1947 poudarili, da je treba manjšinam zagamčiti njihove pravice.

Sklep ministrskega sveta v Rimu od 11. julija 1945.

Pri tej priliki seznanjamo javnost s sklepom, ki ga je ministrski svet v Rimu sprejel dne 11. julija 1945 z ozirom ravno na jamstvo manjšinskih pravic. Sklep se glasi: »Italijanska vlada poudarja, da mora demokratična obnovitev države nujno prinesiti število posebnih jamstev državljanom neitalijanskega jezika. Dovoljena in zagamčena bo prosta raba jezika, ne samo v zasebnih trgovskih odnošajih, na javnih zborovanjih, v izvajanju verskega obreda in v tisku, ampak tudi v občevaranju s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi. V krajih, kjer bivajo v znatnem številu državljani čijih jezik je različen od italijanskega, bo v javnih šolah zagotovljen pouk v materinemu jeziku. Posebne zahteve pokrajini, kjer prebivajo ljudstva različnega jezika in navade, bodo zajamčene v prostem poslovanju posebnega krajevnega avtonomnega režima.«

Sole so nam goriškimi Slovincem sedaj že zagotovljene. Upamo, da dobi- v kratkem še vse druge pravice, kakor jih sklep ministrskega sveta navaja. In tako tudi Slovenci v Benečiji in v Kanalski dolini.

Pod tem tujim in nena-

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

držav pariške konference za Marshallov načrt. — Vlada Velike Britanije je poslala Titovi vladi v Beograd ostro noto, v kateri najodločnejše zavrača vsa nedavna podtikanja s strani Jugoslavije proti zavezniški upravi anglo-ameriškega področja v Trstu. — Britanski finančni minister Cripps in francoski finančni minister Mayer sta začela pogajanja o finančnih in gospodarskih odnosih med obema državama. — Britansko zunanje ministrstvo je opozorilo madžarsko vlado, da ni nikake potrebe, da bi priznala vlado komunističnega generala Markosa.

17. januarja: V batavijskem pristanišču so podpisali premirje med Nizozemci in Indonezijci. — Ameriški visoki komisar za Avstrijo general Keyes je v zavezniškem nadzorstvenem svetu izjavil, da so trditve sovjetskega komisarja za Avstrijo generala Kurasova, kateri je obtožil zavezniške, da nasprotujejo demilitarizaciji Avstrije, podobne kakemu romanu Jules Verna ali Wellesa. — V poročilu preiskovalne komisije za Balkan so opazovali prišli do zaključkov, da je Albanija dobavljala vojaško pomoč grškim gveriljcem.

18. januarja: Admiral ameriške mornarice v Sredozemlju je izjavil, da je naloga ameriške mornarice na tem področju zdaj tako velika kakor med vojno. — Gandhi je zaključil svoj post, ker so člani indijske vlade ter voditelji vseh strank sprejeli njegove pogoje za vzpostavitev splošnega miru v Indiji. — Komisija ZN za Balkan je v svojem drugem poročilu obtožila Albanijo, da je dobavljala pomoč grškim gveriljcem.

19. januarja: Winston Churchill se je dobrega zdravja vrnil v London. — Združene države so pristale na deblokado grškega zlata, ki je spravljeno pri ameriški Zvezni rezervni banki. — Bodoči naslednik generala Bradleya je izjavil, da bo obstojala nevarnost vojne in nemirov, dokler bodo obstojale vlade, ki tlačijo ljudstva. — Na zasedanju komisije ZN za atomsko silo je sovjetski delegat odklonil povabilo kanadskega delegata, da pošlje v Lake Success svoje strokovnjake, da bi prisostvovali ustanovitvi atomskega nadzorstvenega odbora.

20. januarja: Osrednji odbor kmetstva internacionale je javil, da se je predstavnikom jugoslovanske, bolgarske, romunske in madžarske kmetске stranke, pridružil tudi voditelj poljske kmetске stranke v begunstvu Stanislav Mikolajczyk. — Sovjetska zveza je podvojila ceno zisterdorskega petroleja, ki ga dobavlja Avstriji. — V severno Grčijo je odpotovala skupina 20 ameriških častnikov, ki so dodeljeni grški vojski kot svetovalci; v Atene je prispela še druga skupina 23 častnikov in v kratkem jih bo prišlo še 30. — Varnostni svet je sprejel sklep za ustanovitev razsodiščne komisije med Indijo in Pakistanom glede kašmirskega vprašanja.

21. januarja: Sovjetski maršal Sokolovski je na zasedanju zavezniškega nadzorstvenega sveta v Berlinu ostro napadel frankfurtske sklepe, vendar njegova dolga izvajanja niso prišla preko običajnih napadov na tako imenovani anglo-ameriški imperializm; Sokolovskemu je odgovoril ameriški general Clay z besedami: »Če bi sovjetski maršal videl zadene dokumente, bi imel svoje izjave za daleč od resnice.« — Češkoslovaški zunanji minister Masaryk je izjavil, da Češkoslovaška ne more živeti popolnoma odrezana od zahodne Evrope ter da ima država potrebo po najpopolnejši osebni svobodi na področjih znanosti, umetnosti, verstva in kulture v splošnem. — Razdelitev Svete dežele v dve državi bodo izvršili ob podpori mednarodnega vojaškega oddelka. — Združene države so obvestile Varnostni svet o svojem odgovoru na jugoslovanske obtožbe glede angloameriškega področja v Trstu.

* V Združenih državah so uvedli poljedelske izobraževalne tečaje za povratnike. Letos se je udeležilo po uradu za povratnike organiziranih teoretično-praktičnih posušnih tečajev za poljska dela 180.000 povratnikov. Popoln tečaj obsega 200 ur teoretičnega pouka in določeno delovno dobo v poljedelskem obratu. Za povratnike, ki upravljajo lastne poljedelske obrate, je prevedeno 100 ur teoretičnega pouka na leto, od katerih 50 v obratu samem.

Zemlja - kmet - narod

Kakor daleč nam je dano pogledati v preteklost, vedno vidimo človeka v borbi za vsakdanji kruh. Od vsega početka se je človek trudil, da bi si na tej božji zemlji ustvaril udobje, toda zdi se, da ga ni še nikoli naravnost pravičen in pošten, je pa tudi skromen in konservativen; je stan reda!

Potrebno je, da ga družba v njegovih težnjah in te go bah podpre, in to kar najbolj izdatno, v dobrobit iste družbe — skupnosti. Le če bo kmet zadovoljen in neodvisen, bo rad delal in prideloval, in s tem uravnovešal vsako razburkano stanje.

Zemljo - kmetu

Zemlja naj se porazdeli med tiste, ki jo obdelujejo. Zato naj se pri nas na Primorskem odpravi kolonstvo in latifundstvo. Tako osamosvojeni kmet pa mora postati lastnik zemlje in ne preiti iz veleposestniškega kolonstva v državno ali kakor drugo, več ali manj prikrito obliko kolonstva, pa čeprav bi se to imenovalo kolhoz. *Temelj vsake agrarne reforme mora biti zadržana vsaka zasebna lastnina. Brez zadržane zasebne lastnine, in sicer dejanske, ne samo na papirju, ni svobode! Vsa v ta namen razlaščenca zemlja naj se sorazmerno odškoduje.* Ta sorazmernost naj se porazdeli, po obseznosti razlaščenca zemlje, tako, da bi odškodnina na enoti bila sorazmerno manjša, čim večji je obseg razlaščenca zemlje. *Brez odkupnine ni socialne pravičnosti.*

Razlaščenca zemlja se mora izročiti v last kmetom in ne samo »dodeliti« v obdelavo. Način, kako naj se zemlja izroči v last kmetu, pa ni enostavna zadeva. Poznam mnogo prijateljev kmetov, ki pravijo, da bi si zemljo radi plačali, da pa hočejo biti absolutni gospodarji. Zopet so koloni, ki trdijo, da so že toliko in toliko let dajali lastniku gospodarju po 3/4 pridelka, kot najemnino, potem 2/3, po prvi svetovni vojni 1/2, med sedanjo borbo pa 1/4 od glavnega pridelka. Zato da so zemljo že davno plačali. To pojmovanje izvira po mojem osebnem mišljenju več ali manj iz demagoške propagande. More pa veljati v oceni razlaščenca posestva in seveda tudi pri oceni kmetu — dotedanjemu kolonu — odmerjene zemlje.

Kmet pa mora imeti tudi stanovanje, in po vsej pravici spodobno stanovanje in gospodarska poslopja. Mora imeti potrebno orodje in živino. — Le ako sam želi, naj sporazumno s sosedom skupno obdelujeta zemljo. Izključiti pa mora biti vsak odkriti ali prikriti

kolektivizem. Ker to vodi iz lastništva — kmetove samostojnosti — v odvisnost, kar zopet ni prava svoboda!

Skratka kmečkemu stanu naj se posveti ono skrb, ki je je vreden in tudi potreben. Kmet je po svoji naravi pravičen in pošten, je pa tudi skromen in konservativen; je stan reda!

Potrebno je, da ga družba v njegovih težnjah in te go bah podpre, in to kar najbolj izdatno, v dobrobit iste družbe — skupnosti. Le če bo kmet zadovoljen in neodvisen, bo rad delal in prideloval, in s tem uravnovešal vsako razburkano stanje.

Kako naj se reforma izvede

Po moji zamisli bi izvedba te reforme mogla biti sledeča:

- država naj ustanovi poseben zavod, ki naj vodi vse denarne operacije te reforme;
- zavod naj izvrši izplačilo določene odškodnine razlaščenim lastnikom;
- kmetje, ki si pridobijo lastnino po tej reformi, naj določeno ceno plačajo v letnih obrokih na amortizacijo v 20-30 letih. Kmetje naj bi plačali zemljo po dejanski

vrednosti;

č) ker bi se dosedanjim gospodarjem manj izplačalo kakor bi novi lastniki vplačali, bi se prebitik uporabil za ureditev stanovanj in gospodarskih poslopj;

d) potrebne začetne fondenaj bi predujmila država, ki naj bi tudi krila morebitni primanjkljaj.

Napisal sem te svoje misli iz ljubezni do kmečkega stanu, kateremu pripadam, po svojih izkušnjah in vsakodnevem opazovanju. Zelim, da bi se o mojih mislih razpredel razgovor. Zato naj se oglašijo vsi, ki kmeta ljubijo in vprašanje poznajo.

Predvsem pa naj se oglašijo kmetje sami; naj jih ne plaši okorna žuljeva roka!

Prepričan sem, da bodo narodi srečnejši in da bodo bolj v miru in pravici živeli, če bomo imeli kmetje besedo, ki nam po naši važnosti in številu pripada.

In končno še to. Ta članek sem spisal že tam v poletju, a sem počakal, z obzavjo, da bom videl, kaj bo z našimi prijatelji kmeti v Jugoslaviji. Žal, nič drugega, zato naj bodo te moje vrstice njim v spodbudo.

Kmet

POLITIČNI OBZORNIK: ZASEDANJE BRITANSKEGA PARLAMENTA

Dne 20. t. m. se je pričelo prvo zasedanje britanskega parlamenta v letošnjem letu. Izvedenec za parlamentarna vprašanja pri agenciji »London Press Service« Ernest Atkinson piše v zvezi s tem zasedanjem: Najvažnejši dogodek tega tedna bo zunanje-politična debata v spodnji zbornici. Pričela se bo v četrtek ali pa v petek. Zunanji minister Ernest Bevin je pripravil daljšo izjavo o britanski zunanji politiki, ki bo služila kot osnova za debato. Izvedelo se je, da je britanski kabinet veliko in obširno razmišljal o tej izjavi. Pravijo, da se bo britanska zunanja politika prilagodila položaju, ki je nastal v Evropi ter na svetu sploh po decemborskem neuspehu sveta zunanjih ministrov.

Debata bo zlasti pokazala, da je pri vseh strankah nastala močna ideja za tesnejše sodelovanje in za večjo strnjeno med zahodnoevropskimi državami. Minister Bevin še ni popolnoma opustil upanja, da bo končno le mogoče prepričati razdelitev Evrope, ki teče preko nemškega telesa. V svojem zunanje-političnem pregledu pa bo moral praktično upoštevati položaj, v katerem Evropa zdaj živi. Verjetno bo posvetil pažnje tesnejši gospodarski strnitvi zahoda v luči evropskega obnovitvenega načrta. Važni nedavni pariški in londonski razgovori med zastopniki Britanije in Francije ter zastopniki drugih držav so verjetno že znatno pripomogli k napredovanju samopomoči in medsebojne pomoči.

V zunanje-politični debati britanskega parlamenta bomo vsekakor slišali poziv, naj Britanija prevzame vodstvo pri prizadevanju za politično in gospodarsko

Odbor za javni red

Nova odkritja komunističnih priprav

Pod vodstvom podpredsednika vlade Pacciardi-ja je v sredo 21. t. m. zasedal v Rimu odbor za javni red. Zasedanja so se udeležili stalni člani tega odbora: minister za notranje zadeve, minister za delo, glavni ravnatelj policije, glavni poveljnik karabinerjev in vodje štaba vojske, mornarice in zračnih sil. Preučevali so notranji položaj države z ozirom na javni red in na grožnje, ki prihajajo od levičarskih strank ter tudi z ozirom na nemire, ki bi mogli zaporedoma v severni Italiji s središčem v Milanu. V zvezi s tem piše »Giornale d'Italia«, da je policija zasegla nove dokaze o polvojaški pripravljenosti komunistične stranke. List tr-

ODMEVI EVROPSKEGA GOSPODARSKEGA NAČRTA V RDEČEM TABORU

Ameriški politični tednik »Newsweek« piše: Evropski obnovitveni načrt je pričel prinašati prve divljenost med voditelji sovjetskega tabora. Satelit Sovjetske zveze št. 1 maršal Tito je že pred kongresno debato o evropskem obnovitvenem načrtu prevzel pobudo za razčiščenje vprašanja, kakšni so izgledi za izboljšanje gospodarskih odnosov med Združenimi državami in Jugoslavijo.

Na beograjskem novoletnem sprejemu je zunanji minister Stanoje Simić povabil na prijateljsko kramljanje severnoameriškega veleposlanika Cavendicha Cannona, ki je običajno priljubljena tarča uradnih jugoslovanskih napadov. Minister Simić je obvestil Cannona, da bi maršal Tito sam rad govoril z njim o jugoslovansko-ameriških odnosih.

Ko je dva dni pozneje Cannon obiskal maršala Tita na njegovem dvoru, ga je našel v zelo prijateljskem razpoloženju. Poudaril je potrebo Jugoslavije po gospodarskem sodelovanju z Združenimi državami in je prosil Cannona, naj ga podpre pri zahtevi za izplačilo jugoslovanskega zlata in druge imovine v vrednosti šestdeset milijonov dolarjev, ki so ga Združene države blokiral leta 1941. Cannon je odgovoril, da bodo Združene države pripravljene pomagati Jugoslaviji pri gospodarski obnovi, kakor hitro bo opustila svojo pustolovsko zunanjo politiko in se odločila za miroljubno sodelovanje. Tito je odločno zanikal, da bi njegova vlada vodila pustolovsko politiko. Rekel je: Edina naša pustolovščina je obnova Jugoslavije. Za obnovo države potrebujemo mir.

Skoro istočasno je jugoslovanska vlada prisrčno povabila Združene države k udeležbi na zagrebškem velesojmu, čeprav je lansko leto na enem od prezrla Združene države.

Diplomska poročila pripisujejo to prizadevanje za obnovo gospodarskih stikov z Združenimi državami spoznanju maršala Tita, da njegova petletka brez zunanje pomoči ne bo uspešna. Ena stvar je kopati pre-dore za mladinsko železnico s prisilno nabranimi delovnimi močmi, druga stvar pa je preskrba težkih strojev ter industrijske opreme, ki

di, da je policiji padel baj v roke načrt za komunistično oboroženo vstajo. Vodstvo tega oboroženega gibanja naj bi bilo popolnoma ločeno od vodstva stranke kot take. To vodstvo, ki nosi ime »integralna sekcija«, je bilo ustanovljeno menda meseca julija leta 1947. Izgredi bi se morali začeti v severni in v srednji Italiji.

Menimo in upamo, da je odbor za javni red gotovo sprejel vse ukrepe za energični nastop vseh sil, ki naj zadržijo v kali vsak požar komunistične revolucije. Vemo, da nasprotniki komunizma v Italiji ne spijo in da bodo najučinkovitejši nastopili skupno z državnimi silami v slučaju potrebe. Izkušnje iz preteklosti so izučile marsikatero vlado, pa tudi stranke in posamezne miroljubne a pogumne državljane.

je krvavo potrebna za obnovo, a je ni mogoče dobiti brez dolarjev ali brez ameriškega posojila. Jugoslovansko prizadevanje za nakup teh strojev in opreme pri sovjetih je propadlo. Režim maršala Tita je očitno začel razmišljati o ugodnih izgleh nesatelitskih jugoslovanskih sosedov: Italije, Avstrije in Grčije, ki z ameriško pomočjo stopoma izboljšujejo svoje gospodarstvo, medtem ko je razvoj prav obraten v Jugoslaviji, ki je navezana na Sovjetsko zvezo.

Ljudje, ki vse te stvari preučujejo, doslej nočejo napovedati, da bi izgled Jugoslavije na gospodarsko osamelost pripravil njeno vlado do tega, da bi klonila pred ameriški opomini, naj se ne vmešava več v Grčijo. Prepričani pa so, da bo vendar le razmišljala o koristi, ki bi jo utegnili izmeti od tega, preden se bo dokončno odločila.

Komisija za atomsko energijo

Delegati pri konferenci za atomsko energijo v organizaciji Združenih narodov so bili 15. t. m. pričeli silovitega napada na Sovjetsko zvezo. Govoril je ameriški delegat Frederik Osborn, ki je doslej veljal za izredno zmernega in previdnega politika.

Osborn je dejal: »Svobodni svet mora storiti vse, da odvrne nesrečo, ki nam preti s strani nazadnjaških motogotov, ki sedijo za krmilom Sovjetske zveze. Ta velika država je padla pod oblast mračnih fanatikov, ki jim ne najdemo primera niti v srednjem veku in ki v svoji omejenosti in brezobzirnosti skušajo zavladati vsej Evropi in vsemu svetu.

Vzhodni svet je izgubil za železno zaveso, ki onemogoča ljudstvu, da bi se seznanilo s pravimi razmerami v svetu. Podobno je tudi s sovjetsko vlado, ki s svojim nepoznavanjem dejanskega položaja v svetu onemogoča sodelovanje in mir med narodi in noče pristati na učinkovito kontrolo atomske energije, ki bi onemogočila izbruh vojne med narodi željnih miru.

»Naša naloga, naloga tiska in radija mora biti, prodreti za železno zaveso in odstraniti nevednost in zaostalost, ki stoji na poti mirnemu sožitju med narodi.

ALI STE ŽE OBNOVILI NAROČNINO ZA L. 1948?

Iz ozemlja priključenega k Jugoslaviji

Iz raznih krajev Jugoslavije, zlasti iz onih, ki so bili priključeni po mirovni pogodbi, smo prejeli več zanimivih poročil. Vino sme prodajati kmet na Vipavskem in v Brdih največ po 20 dinarjev liter. Gostilničar plača nato 20 dinarjev carine in toči vino tako, da ima 3-4 dinarje zaslužka pri litru. Ker imajo pre malo zaslužka, so se v Brdih nekateri gostilničarji sami odpovedali obrtnici. Sladkorja dobi na državni črni borzi kolikor kdo hoče po 100 din. kg, t. j. 660 lir, ker ima dinar uradni kurz lir 6,60. Sladkor na živilske karte stane mnogo manj in ga delijo po 15 dkg na osebo. Mesa delijo 10 dkg na teden. Pšenične moke ni dobiti in jo hodijo ljudje kupovat v Ljubljano na črno borzo po 120 din. kg, kar znese priložno 760 lir. Olja delijo na živilske karte po 2 decilitra na osebo; na črni borzi v Ljubljani stane pa 220-250 dinarjev. Ker so Ljubljancem prepovedali hoditi na Primorsko, hodijo pa Primorci tja. Blago za obleke prodajajo le če ga kdo nujno rabi. Toda blago je slabe vrste in tudi zelo drago. Najdražja pa je obutev; čevlji srednje vrste stanejo od 4.800 din. naprej, kar znese v lirah okoli 30.000 lir. In Jugoslavija je bila dežela usnja!

Ta teden je še smel vsakdo prosto peljati v mlino koruzo, če jo je imel. Sedaj pa mlino ne smejo mleti več kot 4 kg mesečno za vsako osebo. Pašte in riža ni dobiti nikjer za nobeno ceno.

Povsod se opaža pri ljudstvu odkrit odpor. Sestanki niso več polnoštevilni oziroma biskovani ali pa se na njih večkrat korajžno kregajo, znak, da strah popušča. Na Dobrovem v Brdih so imeli zopet sestanek zastopniki zadruga. Po sestanku je nekdo udeleženec v ostrem tonu izjavil »tovarišiči M.M., da se sestankov za nobeno ceno ne bo več udeležil.« »Tovarišiča« pa, ki je bila najbolj strupena proti domačinom pred priključitvijo, in jim je marsikatero us

ro zagrenila, je sedaj ponižno odgovorila: »Saj nismo vedeli, da bo tako!« Takih primerov spoznanja je vse polno sedaj, ko je železna zavesa padla. Toda o »tovarišiči« M.M. iz Dobrovega, ki je zakrivila mnogo gorja, bi lahko povedali še marsikaj, saj bi ji tudi lahko tolmačili, kako božji mlini meljejo počasi in gotovo, njej, ki so ji že dvakrat bridko domleli...

Iz Jesenic in iz Kranjske gore smo prejeli vest, da so tam nekateri narodno zavodnje ljudi prisilno preselili v Kočevje. Dvajset kg blaga na hrbet in odpravi se v dveh urah časa! Ali bo kaj podobnega veljalo tudi za naše obmejne kraje, kjer s strahom pričakujejo in ugibajo, kako bodo izvajali o d l o k notranjega ministristva, ki je ustvaril iz političnih vzrokov in namenov obmejni pas v globini pet ali petnajst kilometrov.

Iz Dalmacije in od drugod prihajajo vesti, da bi zaradi živeža še potrpeči, toda strah pred OZNO in njenimi vohuni je grozen.

Čez noč odpeljejo posameznike in tudi skupine ljudi, o katerih ni več ne duha ne sluha.

Tolminske srednje šole vsako toliko izgubijo kakega dijaka, ki ne zmore take vzgoje v šoli ali v zavodu. Vemo, da je neka dijakinja zapustila šolo in zavod, ker so jo zasramovali in zmerjali, da je kapitalistka, ker je rabila ponočno srajco.

Sedaj kličejo na vojaški pregled (nabor) vse letnike od 1921. do 1928., ker niso še bili redno pregledani po priključitvi. Italijanski časopisi pišejo, da gre za mobilizacijo, kar pa ne odgovarja resnici.

Goriški trgovec Janko Kozman, ki se je preselil v Titov raj, je tam prodajal razno blago. Zgodilo pa se je, da so kupci začeli godrnjati, češ da prodaja po visokih cenah in da je špekulant. Da se je rešil »sitnosti« je kratkoma spreveldel in razumel prav gotovo »naročeno« svojo dolžnost in velikodušno »oddal« državi vse, kar je imel.

»Prim. dnevnik« od 16. t. m. o stvari tako le poroča: »Tov. Kozman se prav dobro počuti in resnici na ljubo naj javnost ve, da je milijonsko premoženje v blagu, ki ga je pripeljal iz Gorice, dal na razpolago nabavno-prodajnim zadržgam in se sam ne bavi več s trgovino...«

VOJNA ŠKODA
Izplačevanje drugega obroka na račun vojne odškodnine

Vlada v Rimu je na seji v četrtek 15. t. m. razpravljala tudi v zadevi vojne odškodnine. Ministra za zaveževanje in za finance sta na seji poročala, da sta dala finančnim intendantom navodila za nakazilo drugega obroka na račun te odškodnine. Vsi, ki so na račun že dobili, prejmejo sedaj še enkrat toliko kakor prvič. Pri tej priliki opozarjamo zlasti begunce iz ozemlja priključenega k Jugoslaviji, da finančna intendantca v Gorici odškodnine ne izplačuje tistim, ki ne prinesejo novega potrdila, da so italijanski državljani. To pa zato, ker nima navodil iz Rima glede izvajanja mirovne pogodbe v zvezi z določili o državljanstvu.

Na pismo iz Rablja odgovarjamo sledeče: Italijanski državljani lahko prijavijo vojno škodo, ki je nastala v Jugoslaviji ali na ozemlju, ki ji je bilo priključeno. Beguncem iz priključenega ozemlja svetujemo, naj tudi oni prijavijo škodo v izogib morebitni izgubi pravice. Odškodnino bodo dobili vsi italijanski državljani, ni pa še jasno ali jo bo Italija plačala tudi tistim, ki so italijansko državljanstvo izgubili po določilih mirovne pogodbe.

Zgodovina hrvaškega kralja Tomislava II.

Rim, v januarju 1948.

Ko se je razrušila stara Jugoslavija in je na njenih ruševinah pod pokroviteljstvom osnih sil vzrasla Nezavisna Hrvatska s poglavitnikom Paveličem na čelu, je bila ista proglašena za kraljevino. Mussolini je ponudil kraljevsko krono savojski dinastiji, da bi tako bolj utrdil italijanski vpliv v novi državi in kolikor mogoče omejil nemškega. Princ Aimone Savojski je bil proglašen za hrvaškega kralja pod imenom Tomislav II. Vsi italijanski listi so pri našli bogato ilustracijo hrvaške delegacije, ki je pod Paveličevim predsedstvom prišla v Rim, da formalno povabi na prestol novega kralja. V filmih smo gledali tozadevno ceremonijo, ki se je vršila na Kvirinalu v vsem blešku in sijaju. Po teh naravnost pompozih slovesnostih so pa glasovi o Tomislavu nenadoma utihnil.

Te dni je priobčil rimski »Tempo« osebne spomine Tomislava II. — Aimone Savojskega, kjer opisuje zgodbo o svojem enodnevnem kraljevanju. Da mož ni preveč globok v poznanju zgodovine dežele, ki bi jo moral vladati, se razvidi že iz naslova, o katerem trdi, da mu je pritikal. Njegov naslov naj bi bil: Tomislav II. kralj hrvaški in slovenski, princ Bosne in Hercegovine, vojvoda Dalmacije, Tuzle in Zemuna. Očividno je zamenjal Slovenijo s Slavonijo, kar mu ne smemo šteti za preveliko zlo, saj je naravnost proverbalno neznanje zemljepisa Latincev. Reče se ni mogel poleg drugega poglobiti še v zgodovino svoje dežele, ker mu je kraljevska krona tako nepričakovano padla iz neba.

Da si ravno ves navdušen nad toliko srečo, da postane ustanovitelj nove kraljevske dinastije, ga je predvsem skrbel Pavelič sam. Prav dobro je vedel, da je bil baš Pavelič oni, ki je bil zapleten v umor kralja Aleksandra, zato se pod Paveličevo zaščito ni počutil preveč varnega, češ, kar je naredil Aleksandru kot ubog emigrant, če tudi s podporo takratne italijanske vlade, to bo lažje storil jutri kot neomejeni vladar Hrvatske. In da na Balkanu prestoli niso preveč trdni, ga je učila zgodovina — od burne preteklosti OBRENOVIČEV pa do Sarajeva, od albanskega princa Wiganda do bolgarskega kralja Borisa. Zato bi se bil rad otresel kraljevskega žezla. Toda stari Viktor Emanuel, ves solzan od notranjega ganja, ga je vendar prepričal, da je podobno sprejel. Upal je, da bo kmalu konec vojne in da bo lahko vladal »srečni Hrvatski, ki bo v najtesnejšem prijateljstvu z Italijo in pod soncem zapadne kulture uspevala in procvitala, za kar ima vse predpogoje, saj je Hrvatska zelo sorodna Ogrski«. Toda njegovih iluzij je bilo prav kmalu konec. Ni se še dobro posušilo črnilo slovesnega akta, ko je že došel prvi na volišče in dovolil, da so hitro po zvočniku razglasili, da je pesnik Župančič že oddal svoj glas za novi režim v Jugoslaviji.

bil zaupno obvestilo italijanske tajne službe, da je obsojen na smrt, kakor hitro bi poskusil uradno zasedati kraljevski prestol. Oblasti so ga rotile, naj bo do skrajnosti previden in oprezen in naj se ne kaže v javnosti, da se ne izpostavi tako resni smrtni nevarnosti. Zato sta on in bodoča kraljica odložila odhod v novo kraljestvo.

Da bi se pa vendar prepričal osebno kakšne so razmere na Hrvatskem, se je odločil, da jo obišče skrivaj. Da je bil mož prepričan, da bo vladal tudi Slovencem, dokazuje dejstvo, da je vzel s seboj tudi slovenskega tolmača. Pred odhodom pa je še prosil poglavnika, naj ta obisk smatra za strogo privatnega in naj o njem uradno nič ne pove.

Na italijanski podmornici se je pripeljal v Zadar, od koder je preko Knina obiskal Mostar, Sarajevo, Banjo Luko, Brod in Zagreb. Oglasil se je pri raznih hrvaških veljakih in škofih, čijih imen ne navaja, da bi jih ne spravil z ozirorom na sedanje politične razmere v Jugoslaviji v nevarnost. Kako so ga Hrvatje sprejeli, o tem previdno molči. Ko je končno prišel v Zagreb sta baš dva ustaša na trgu hotela aretirati mladeniča, ki se ni odzval k ustaški mobilizaciji. Bila sta ga s pestmi, vkljub joku ne smemo šteti za prisostvovala prizoru. Ljudje so obkolili ustaša in mladeniča in istemu se je posrečilo, da je med množico ušel. Ogorčena zaradi bega sta ustaša streljala na množico, ki se je prestrašena razbežala, toda v mlaki krvi so obežala štirje ranjeni. Ostal je na mestu sam Tomislav s svojim tolmačem. Sklonil se je k umirajočim, da bi jim nudil kako pomoč, toda v tem trenutku sta že planila nanj ustaša. Da bi se rešil nevarnosti, je vzkliknil: »Pustite me, saj sem vaš kralj!« Pokazal je osebne dokumente, da sta se ustaša lahko prepričala o njegovi trditvi. Bila sta divja, da se je kralj upal ovirati njuno patriotsko delo in sta jezna odšla. Ko je to videla množica, se je zopet približala kralju nesreče in vsi so poklekli k mrtvecem. On sam pa je pomohil prst v kri nesrečnikov, se pokrival ter z množico glasno molil za mir njihovih duš.

Pri nadaljnjem potovanju po nesrečni deželi so se ponavljale iste žalostne slike, ki pa jih ni natančneje popisal. Ko se je vrnil v Rim in opisal kralju Viktorju Emanuelu, kaj vse je doživel na Hrvatskem, mu je ta prepovedal, da bi odšel na Hrvaško kot kralj, zlasti še, ker se je že pričela za Italijo afriška tragedija.

In tako je bilo enodnevnega kraljevanja konec.

Mi pa ne verjamemo, da krona ni hotel. Danes se vsi radi perejo, in Aimone tudi!

Lužiškimi Srbom samostojnost

Leto 1947 je bilo za srbsko Lužico leto težke skušnje, ki je na srečo Lužičanom dobro izpadla. Iz začetnega mrtvila lanske spomladni je nastopilo lužiškosrbsko ljudstvo k uspešnemu nastopu. V poletju je dobilo svoj prvi časopis »Nowo dobo«, ki je izhajal v začetku kot tednik, od oktobra pa dvakrat tedensko in bo v najbližji bodočnosti začela izhajati dnevno. Lužiškosrbsko ljudstvo je doživelo velike vsenarodne slavnosti, tako zlasti oba župna izleta v Wojerecah in Khrosčicah, kakor tudi položitev temeljnega kamna za novo palačo »Srbskega doma« v Budišinu, ki je za Lužičane resnično zgodovinski dogodek. V septembru je bila odprta prva lužiškosrbska gimnazija, h kateri je kmalu pristopila otvoritev lužiškega študentskega internata in za njim v decembru še otroški vrtec, vse v Budišinu, glavnem mestu gornje in dolnje Lužice. Dom lužiške mladine v Khrostu in učiteljske v Radworju pred

stavljata veliko pridobitev za narodno-vzgojno delo Lužičanov. V začetku neuspešna pogajanja za zagotovitev osnovnih pravic lužiškosrbskega naroda je prešlo v jeseni v zelo resen položaj, tako da se danes soglasno z odločnimi nemi sovjetskimi in nemškimi administrativnimi krogi riše na obzorju lužiškosrbska avtonomna ureditev: uvedba narodnih sol, uradnega lužiškosrbskega jezika ter osrednjega kulturnega urada s pravomočje na narodnem ozemlju obeh Lužic. Poudariti je potrebno, da se pruski uradi trdovratno branijo priznati lužiške Srbe za samostojen narod. Taka je vedno bila in taka ostane miselnost vseh Nemcev.

Lužici, ki leži v sovjetski oblasti poražene Nemčije, so že na potsdamski konferenci leta 1945 pozabili zagotoviti položaj, ki bi razlikoval slovansko prebivalstvo od Nemcev. Prebivalstvo Lužice zelo trpi vsled pomanjkanja obleke, obutve in predvsem hrane. V

Nemčiji ni kakovostnega papirja, katerega bi Lužičani tako nujno potrebovali za tisk šolskih knjig in pesmaric. Lužičani si hočejo zgraditi — in z delom so že pričeli — svoj narodni dom, toda potrebujejo cement, apno in različne drobne potrebščine. Lužičani si sami vzgojujejo svoje kadre učiteljev in samoupravnih uradnikov in zato potrebujejo politično in socialno literaturo. Da bi Lužica tudi na mednarodnem polju lahko svoje zahteve utemeljila in dokazala, potrebuje vsestrankarsko in učinkovito propagando v tisku, besedi in sliki. Vsi slovanski narodi in ostale kulturne države imajo tu široko polje delavnosti in v popularnih člankih in knjigah napisanih v različnih svetovnih jezikih, lahko zelo mnogo napravijo za pravice zatiranih Lužičanov. V današnji dobi, pred mirovno konferenco, pa Lužica potrebuje politično oporo, prijatelje, ki bi dosegli na odločujočih političnih mestih to, kar je bil večni ideal vseh Lužičanov — narodno svobodo v okvirju slovanske vzajemnosti in skupnosti.

„Tako mladina naša pesnika slavi“

(O. Župančič)

(Ob 70 letnici pesnika Otona Župančiča)

Te dni praznuje slovenski pesnik Oton Župančič sedemdesetletnico svojega življenja. To je eden izmed tvorcev slovenske Moderne, ki je dvignila našo besedno umetnost visoko nad preteklost in jo vzporedila z evropsko. Župančič ima v pesništvu svoj veliki delež.

Pesnik je po rodu Belokranjec. Spodbudo k pesništvu je dobil v Krekovem dijaškem krogu, nato so ga pritegnili prijatelji v dijaški književni krožek Zadruga.

Ze mladostne Župančičeve pesmi so sveže in žive. Iz njih poje preprosta duša na kmetih zraslega fanta, dovezetna za pisano lepoto narave, vesela čudovitega gibanja v njej in v sebi. Učel se je največ pri narodni pesmi; motive je najrajši zajemal iz domače belokranjske folklore.

Župančičevo pesniško delo je

preobširno, da bi mogli govoriti podrobno o njem. Njegovo pesem pa naš narod tako zelo pozna, da ni potrebno v vseh natančnostih razpravljati o njej. Zato lahko zapišemo samo o pregledu njegovih dela.

Dvakrat je Župančič prenovil slovensko liriko; v prvi dobi z vtisnim slogom (impresionizmom); s Samogovori in zbirko »V zarje Vidove« pa z izraznim (ekspresionističnim). Spočetka narejen, se je sčasoma spojil s slogom narodne pesmi, dobil še poteze lastnega ustvarjalnega hotenja in dosegel tako vrh poprešernske lirike. Župančičev pesniški jezik je bogat, razgiban, sočen, poln podob, primer in drugih figur. Zgradba pesmi je svobodna, a premišljena in učinkovita. Po pesniškem značaju je Župančič doben Medvedu; pri obeh je isto

posredovanje razuma med pesniškom in snovjo. Župančič je še izrazitejši individualist.

Pripovedna pesem je pri Župančiču maloštevilna, čiste epike sploh nima. Kolikor ima balad jih je prevzel po narodnem izročilu.

Nekaj je napisal Župančič tudi kot dramatik. Najprej je napisal dramatsko sliko »Noč na verne duše«, dvajset let za tem dramatskim prvencem pa je napisal tragedijo v petih dejanjih: Veroniko Deseniško.

Po Cankarju je prevzel Župančič presajanje največjega novodobnega dramatika v slovensčino. Njegovi prevodi Shakespeareja so izredno dovršeni. Dal nam je do slej nad polovico del. Svojo čudovito jezikovno zmogljivost je pokazal Župančič tudi v prevodih iz Moliera, Rostanda, Calderona, Hoffmannsthalja itd.

V prozi je pisal Župančič le krajše stvari. Prevajal je v prozi največ iz angleščine.

Če pregledamo torej celotno delo pesnika Župančiča vidimo, da je izredno bogato in obsežno. Žal pa nas moti ob njegovih sedemdesetletnici njegov karakter.

Dobesedno drži, kar je zapisal slovenski knjižni zgodovinar Anton Slodnjak: »Župančič je večji umetnik kot človek«. Njegov značaj je res medel, skoraj boren. On je vendar taka umetniška postava, da bi mu ne bilo treba nikdar ugoditi hrbta. In če je pesnik tudi človek, ki daje oporo in hrbenico narodu in mu kaže smer in ponos, potem tega Župančič prav gotovo ni izpolnil. Vedno je bil v tem oziru večji slabši kakor pa narod.

V dobi Živkovičevega režima v Jugoslaviji, je bil tudi Župančič njegov pristaš in ko je jugoslovanski režim prepovedal slovansko zastavo in ko je prepovedal govoriti o slovenskem narodu, ker da obstaja samo jugoslovanski narod, takrat je bil tudi pesnik Župančič istega mnenja. Prav ob istem Župančiču se je razbil Ljubljanski zvon! Del sodelovalcev s Kozakom na čelu je tedaj ustanovil novo revijo, Sodobnost in je pustil Župančiča ob centalistih. Vendar istega Župančiča ni prav nič motilo, da ne bi bil nekaj let kasneje, ko je bil v vladi dr. Korošec, torej slovenski avtonomist, spet med tistimi, ki je te

kel prvi na volišče in dovolil, da so hitro po zvočniku razglasili, da je pesnik Župančič že oddal svoj glas za novi režim v Jugoslaviji.

Takih skokov je napravil Župančič še več. Ko so v Marsellu ubili kralja Aleksandra, je napisal pesnik Župančič izredno ganljivo pismo kralja Aleksandra I. z onega sveta. (Ta pisma spominjajo na najnovejša pisma Cankarja, ki jih piše dr. Budal). V tem pismu govori kralj (Župančič) o tem, kaj je kralj hotel v svojem življenju storiti, opisuje kraljeve velike zasluge in junaštva in naroča: Zdaj pa, draga moja mladina (Župančič je namreč namenil to pismo mladini), poslušaj mojega sina kralja Petra. V njegovih rokah je zdaj usoda domovine... To pismo so tiskali tedaj v lepih rdečih črkah na trd umetniški papir in razobesili na stenah vseh šolskih sob.

Isti Župančič, ki je kleče rotil k pokorščini in zvestobi kralju Petru II. in ki je točil krokodilje solze za kraljem Aleksandrom, isti Župančič je v zadnjem času izdal spet kralja in pljunil na tisto, kar je včeraj do neba pos

vzdigoval. Namesto Posmrtnih pisem kralja Aleksandra in vdano starih izjav kralju Petru, je Župančič začel pisati ode Titu in njegovemu krvavemu režimu.

Najbolj pritlikav pa se je pokazal Župančič tedaj, ko je šel v svojem klečeplazju tako daleč, da je izjavil, da nam zapadna kultura ne more ničesar nuditi, da Slovenci nimamo kaj pričakovati od Zahoda. Župančič, ki je prevedel iz zapadne literature največ velikih književnih del, ta Župančič danes v svojem hlapčevstvu režimu trdi, da bomo Slovenci lahko v naprej dobili kulturo le iz vzhoda, iz Azije. Take izjave so ne vredne slovenskega pesnika.

Župančič se je torej ves prodal sedanjemu režimu v Jugoslaviji. Zato mu pojo največje slavospeve prav politični veljaki. Proslavljali ga bodo Kardelji, Logarji, Albrechtli in drugi partijski in bodo napravili iz tega politični cirkus. Župančiča bodo vodili kakor medveda na verigi in bodo ob bobnih in godbi govorili o Župančiču, delali pa bodo z njim reklamo za komunizem. Kajti le v toliko, v kolikor danes služi partiji, v to

Vesti s Tržaškega

Veličastna manifestacija ob prihodu »Ladje prijateljstva iz Amerike«

V ponedeljek 19. t. m. se je zasedla v tržaški luki ladja »Hoosier State« iz Združenih držav z 200 ton darovi, ki jih je ameriško ljudstvo zbralo in poslalo prebivalstvu Trsta in ozemlja v znak prijateljske naklonjenosti, mednarodne solidarnosti in evangelijske ljubezni do bližnjega, do sočloveka in trpin.

Velikodušna podpora akcija ameriškega naroda v korist stradajoči Evropi, ki je prišla na pobudo pisatelja Drew Pearsona, bo prešla v zgodovino kot dokaz, čuta vzajemnosti in sopolnosti, ki ga je ljudstvo Združenih držav s svojo požrtvovalnostjo manifestiralo nasproti stari Evropi, zibelki človeške kulture in zibelki svojih očetov.

V stiski in potrebi se spoznajo prijatelji. Tržaško ljudstvo je do umelo globoko moralno vrednost plemenite geste Američanov in zato hotelo izkazati z masovno manifestacijo velikega formata svoje globoko hvaležnost ne samo za poslani materialni dar, ampak še bolj za moralno spodbudo in za izraz ljubezni in razumevanja s strani ameriškega ljudstva v težkih dneh, ki jih preživljamo.

Okoli pomorske štacije se je zbralo v torek ob 10. uri na deset in deset tisoče Tržčanov vseh starosti in stanov. V ogromni pritični dvorani je bil center velike manifestacije za predstavnike ameriške prostovoljne pomoči, za predstavnike oblastev in za povabljene goste. Prisotni so bili general Moore in general Gaither, predsednik okrožja dr. Palutan kakor tudi tržaški škof Santin. Ob 10 je tržaški župan dr. Miani ob nabito polni dvorani, okrašeni z ameriškim zastavami, po himni sv. Justa, otvoril slavnost in dal besedo predstavniku ameriške pomoči gosp. George Gleasonu. Ta je naglasil moralni in materialni pomen pomoči, ki jo je ameriško ljudstvo v medsebojni tekmi zbralo in poslalo v Evropo, da nudi podporo bednim in potrebnim. Za njim je govoril dr. Miani, ki se je zahvalil ameriškiemu ljudstvu za poslano spontano pomoč v nadi, da se bo Trst s svojim ozemljem v bližnji bodočnosti povspel, da ne bo več potreboval tuje pomoči, ampak da bo sam igral v mednarodnem svetu vlogo, ki mu bo zajamčila napredek in procvit in gospodarsko blagostanje.

Prijatelj iz tržaške okolice nam piše: Zadnjič smo čitali v »Demokraciji« imena neofostov, ki tvorijo udarno tajništvo obnovljene OF; med njimi je tudi Zdravko Pregarc. Ko so nemške horde zasedle l. 1941 Beograd, pobrale vso hrano, likvidirale žide, ropale in ubijale srbski narod, so ustanovile za Nemce iz »rajha« in za »Volks-

Takih in podobnih skokov, ki so za nas vprašanje časti in ponosa bi pri Zupančiču lahko našli še več. Naj zadostuje! Ob 70 letnici Zupančič je svoje vijugaste poti vsekakor ne more biti vesel. In zato se tudi ne sme čuditi, da je ob večeru svojega življenja prejel nešteto pisem in dopisnic po pošti, v katerih je ljudstvo spregovorilo svojo sodbo o njem. Zgraja se nad njegovo hlapčevsko vlogo režimu. To je resnični glas ljudstva, to pa, kar bosta vabila Karšdelj in Kidrič, pa bo glas partije.

Pesnik Zupančič naj nikar ne pozabi in naj se nikar ne čudi, da mu narod ne bo nikdar odpustil tega, da je prav ob zatonu svojega življenja naredil največjo življenjsko napako, da je namreč opeval in poveljeval zločin in nasilje, poveljeval krvave roke in vislice, puške, ki so streljale na slovenske sinove v kočevskih gozdovih. Da se pesnik - Zupančič ob tem ni zdrznil in zakričal: Zverine, kaj delate? - tega narod Zupančiču ne bo nikdar odpustil. Zaradi tega bo šel - kljub svoji umetniški veličini mlajših let - v zgodovino kot slabši.

cije zahvalil. Vsi ti govori so poudarjali ljubezen, prijateljstvo, spravo in mir med narodi, v njih ni bilo besede, ki bi bila izraz nacionalne preobčutljivosti ali celo nestrpnosti; res govori vredni mož, ki so jih izrekli, in slavnosti, kateri so veljali. Nazadnje je govoril tudi škof Santin. On se ni mogel vzdržati na višini predgovornikov in je v svojem govoru omenjal svoj rojstni kraj Rovinj in svoje italijanstvo. To je bilo dovolj, da je izzvalo med delom publike burno manifestiranje za Italijo in da so mnogi skandirali ime: »Italia, Italia«, kakor v časih fašizma. Ta nacionalistična manifestacija ni niti najmanj spadala v okvir slavnosti, ki jo je priredil in zamislil Trst, da se oddolži ameriškiemu demokratičnemu ljudstvu.

Blato »Prim. dneva« ne doseže časti in ugleda naših starih borec

Komunistično trobilo je prineslo v četrtkovi številki fotografijo pisarniške table odv. dr. Josipa Abrama, ki je iz časov fašizma v italijanshčini, kakor so še vse pisarniške table slovenskih odvetnikov v Trstu. List se zaganja v dr. Abrama, ker je on predsedoval prvemu zborovanju Slov. dem. zveze v Trstu in očita tmu častitljivemu, v borbi za slovenske pravice in za slovensko šolstvo v Trstu osivelemu možu-veljaku, da se sramuje svojega slovenskega imena in jezika. Ves naš narod od Drave do Jadrana ceni in spoštuje dr. Abrama in spoštovati bi ga moral tudi vsak komunist, ki ni v strankarski nestrpnosti in sovraštvu izgubil vsa razsodnost. Sicer pa bi se bil omenjeni list lahko prepračil, da ima komunistični propagator dr. Kukanja sledečo tablo:

STUDIO LEGALE
Dott. ANGELO KUKANJA
PROCURATORE

Tako se tolče »Prim. dn.« samega sebe po zobeh!

Se en list v spominsko knjigo

Prijatelj iz tržaške okolice nam piše:

Zadnjič smo čitali v »Demokraciji« imena neofostov, ki tvorijo udarno tajništvo obnovljene OF; med njimi je tudi Zdravko Pregarc. Ko so nemške horde zasedle l. 1941 Beograd, pobrale vso hrano, likvidirale žide, ropale in ubijale srbski narod, so ustanovile za Nemce iz »rajha« in za »Volks-

Takih in podobnih skokov, ki so za nas vprašanje časti in ponosa bi pri Zupančiču lahko našli še več. Naj zadostuje! Ob 70 letnici Zupančič je svoje vijugaste poti vsekakor ne more biti vesel. In zato se tudi ne sme čuditi, da je ob večeru svojega življenja prejel nešteto pisem in dopisnic po pošti, v katerih je ljudstvo spregovorilo svojo sodbo o njem. Zgraja se nad njegovo hlapčevsko vlogo režimu. To je resnični glas ljudstva, to pa, kar bosta vabila Karšdelj in Kidrič, pa bo glas partije.

Pesnik Zupančič naj nikar ne pozabi in naj se nikar ne čudi, da mu narod ne bo nikdar odpustil tega, da je prav ob zatonu svojega življenja naredil največjo življenjsko napako, da je namreč opeval in poveljeval zločin in nasilje, poveljeval krvave roke in vislice, puške, ki so streljale na slovenske sinove v kočevskih gozdovih. Da se pesnik - Zupančič ob tem ni zdrznil in zakričal: Zverine, kaj delate? - tega narod Zupančiču ne bo nikdar odpustil. Zaradi tega bo šel - kljub svoji umetniški veličini mlajših let - v zgodovino kot slabši.

deutscharje« posebne prodajalne z nakradenim blagom, v katerih so lahko kupovali samo pravoverni nacisti in petokolonaši. In veste, kdo je vodil neko tako prodajalno v Beogradu? »Tovariš Zdravko Pregarc. — Pozneje je okupator ustanovil v španskem poslaništvu v Beogradu menzo za uslužbenice nemškega poslaništva, (med njimi so bili gestapovci, špijoni in vsa mogoča sodrga, ki so zakrivali toliko krivic nad ubogimi Jugoslavlani). Kaj mislite, kdo je vodil to »odlično« menzo? To menzo je vodil vse do odhoda Nemcev iz Beograda: »tovariš Zdravko Pregarc. Ali je tako »tovariš« Pregarc?

Novi predsednik tržaškega področja

Na mesto odv. Edmonda Puccherja je bil te dni za predsednika tržaškega področja imenovan dr. Gino Palutan.

Maščevanje v znamenju svobode!

Dne 16. t. m. so se jugoslovanske oblasti polastile vsega premičnega premoženja, ki ga je dr. France Vesel, tajnik Slovenske dem. zveze za STO, imel v Umagu in ga dale odpeljati neznanu kam. Umag leži na Svobodnem tržaškem ozemlju, ki je pod jugoslovansko vojaško upravo.

Komunistični bes ne pozna meje, če se mu kdo upre in noče pred njim kloniti. Še na ozemlju, ki bi ga morali po mednarodnih predpisih poštono in nepristransko upravljati, se zne-sejo nad zasebno lastnino političnega nasprotnika. Kaj se dogaja z ljudmi in njihovim premoženjem, če so enkrat v njihovi popolni oblasti? Zgled iz Umaga potrjuje, da se drže srednjeveškega načela: »Willst du nicht mein Bruder sein, so schlag ich dir den Schädel ein!« (Če nočeš biti moj brat, ti razbijem glavo).

Pristojnost zavezniških vojaških sodišč

V razpravi zaradi nedovoljene demonstracije na Opčinah je obramba ugovarjala pristojnosti vojaškega sodišča, češ da niso po 16. sept. l. l., ko je stopila v veljavo mirovna pogodba, več pristojna za civiliste. Dejanja pa ne predstavljajo zločina proti angloslovenskim silam, da bi bilo mogoče uveljaviti razglas št. 2, z dne 16. sept. 1947. Predsednik sodišča major Bayliss je poudaril, da bo stopil statut v veljavo na dan, kot bo določil Varnostni svet. Zaradi tega statuta ni mogoče upoštevati ne pri tej ne pri kakšni drugi pravdi. V smislu čl. 2. dodatka VII k mirovni pogodbi za zastopa guvernerja zavezniško poveljstvo na svojem področju. Poleg tega je predsednik ugotovil, da imajo zavezniška poveljstva na podlagi čl. 1 dodatka VII k mirovni pogodbi pravico uvajati zakone s prostori in odloki ter vsi državniki poslovanje zavezniških vojaških sodišč. Zahteva, da mora vsako javno zborovanje ali sestanek imeti odobrenje javne oblasti, ni v nasprotju s svobodo zborovanja, ker je to le sredstvo za vzdrževanje zakona in reda na področju. Obramba je priznala utemeljenost tolmačenja.

Razprava zaradi dogodkov na Opčinah

Na razpravi so nastopile številne priče, med njimi major Williams, višji nadzornik openskega področja, major McNab in policijski nadzornik Magnelli. Iz njihovih pričevanj je bilo razvidno, da so poleg dovoljene prireditve in plesa v kulturnem krožku na Opčinah bile tega dne tudi druge nedovoljene, več ali manj organizirane demonstracije. Četudi je prireditelj Štubelj prvotno pismeno izjavil, da prevzema odgovornost za potek prireditve, je hotel pozneje, očitno zaradi tega, ker je videl, da drugi skušajo prireditve izkoristiti za namerne inci-

dente z oblastmi, svojo izjavo preklicati. Policijska oblast je pred začetkom prireditve udeležencem pojasnila preko zvočnika obseg dovoljene prireditve. Po govornih obrambe, ki je zahtevala oprostitev, je predsednik sodišča izrekel obsodbo, po kateri je glavni obtoženec Danilo Štubelj obsodjen na globo 50.000 lir ali tri mesece zapor, ostalih pet obtožencev pa na po 20.000 lir globe ali mesec dni zapor. V obrazložitvi razsodbe je predsednik opozoril Štublja, da ni dokazano, da bi bil sam osebno organiziral nedovoljeno demonstracijo, vendar pa kljub ponovnemu opozorilu policije ni naredil potrebnih korakov, da bi demonstracijo preprečil. Ostalim obtoženim je predsednik preočil, da je v veliki meri krivda njihovih partizanskih voditeljev, ki jih niso hoteli obvestiti o pogojih prireditve, kar je bilo velike važnosti za vse udeležence.

Zvišanje občinske trošarine

Z odlokom, ki stopi takoj v veljavo, so zvišali občinske trošarine v Trstu za približno 25%, kar velja tudi za blago, ki je v skladiščih, zaloga in trgovskih obratih. Vsi lastniki in posestniki takšnega blaga so morali blago prijaviti.

Obsodba v razpravi proti majskim zločincem

Pred porotnim sodiščem se je zaključilo eno poglavje iz žalostne zgodovine komunistične zasedbe Trsta v maju—juniju 1945, ko so različni zločinski značaji izkoristili to medvladje za politična in osebna obračunavanja. Sodišče je razpravljalo o obtožbi proti odsotnim Zarku Besednjaku, Vidaliju Borisu in Karlu Merzku ter priprtnju Vidaliju Petru, Sosiču Erminiju, Puriču Miroslavu, Škarbarju Ludviku in Tavčarju Jožefu, ki so bili obtoženi, da so izvedli maja meseca 1945 po nekakšni razpravi pred »ljudskim« sodiščem vrsto umorov. Sodišče jih je obsodilo: Zarka Besednjaka na 15 let zaporu v odsotnosti, oba Vidalija (Borisa na begu, Petra v zaporu) na 10 let zaporu. Sosiča in Puriča vsakega na 6 let in tri mesece, vse pa dodatno na stalno izžubo pravice do javne službe, Besednjaka in Vidalija na nadaljnja 3 leta policijskega nadzorstva. Obtoženi Škarbar je bil opoščten zaradi pomanjkanja dokazov, Merzek in Tavčar, ker nista izvršila dejanj.

Obsodba komika Cechelina in tovarišev

Znapaga tržaškega komika Angela Cechelina, ki je izkoristil neurejene razmere za časa komunistične zasedbe Trsta za svoje osebne umetniško-prirediteljske obratne, je obsodilo porotno sodišče obenem z drugimi obtoženci, ki so se udeležili podobnih zločinov v tistih zloglasnih časih: Nerino Gobbo (na begu) na 26 let težkega zaporu zaradi ugrabitve in kvalificiranega umora; Edvarda Mussina (na begu) na 26 let zaporu za iste zločine; Teodorja Kusmarja na 28 let težkega zaporu zaradi ugrabitve osebe, kvalificiranega umora in posilstva; Jožefa Štuleja na 24 let težkega zaporu zaradi kvalificiranega umora in Angela Cechelina na pet let zaporu zaradi ugrabitve. Vsem obtožencem je sodišče znižalo kazni za tri leta zaradi splošnih olajševalnih okolištin. Obsojenci so dolžni poravnati škodo oškodovanim strankam.

Razprava proti nosilcu bombe

Pred višjim zavezniškim sodiščem je bila razprava proti 17 letnemu Anglu Vernierju, katerega so 21. decembra aretirali, ker je bil v posesti ročne bombe tipa »Oto«. Stražnik ga je ustavil, ker so ljudje za njim kričali. Pri preskavi je našel v njegovem žepu bombo, katero naj bi našel na cesti. Pri razpravi se je obtoženec izgovarjal z živčno boleznijo, predsednik se pa na to ni oziral in je obsodil Vernierja na 6 let zaporu ter dodal: »Vsa krivda ne pade nanj, temveč na osebe, ki se za izvedbo svojih zločinskih dejanj poslužujejo mladih ljudi.«

V pomoč brezposelnim in upokojemcem

Pred dnevi je bil ustanovljen sklad za pomoč brezposelnim in upokojemcem Trsta. Sestanek pravljalnega odbora za ta sklad se je vršil 9. januarja pri odseku ZVU za delo. Udeležili so se ga predstavniki vseh zainteresiranih organizacij, med njimi Delavske zbornice, Enotnih sindikatov, IMPS in Delovnega urada. Navzoča sta bila tudi predsednik občine

Vesti z Goriškega

Seja pokrajinske uprave

V sredo 21. t. m. je imel odbor goriške pokrajinske uprave pod predsedstvom g. prefekta sejo, na kateri je odobril dolgo vrsto občinskih proračunov in drugih gospodarskih sklepov, ki so jih predložile trgovska zbornica in druge korporacije.

Posvetitev cerkve sv. Jušta

Jutri v soboto 24. t. m. bo slovesna posvetitev obnovljene cerkve sv. Jušta pri sanatoriju usmiljenih bratov. Obredi se bodo pričeli ob 8 zjutraj. Ob desetih bo imel nadškof sv. maša.

Vatikanski radio v slovenščini

Vatikanski radio oddaja na kratkih valovih (31.06) dvakrat na teden v slovenščini, in sicer v četrtek in sobotah ob 7 uri zvečer.

Sovodnje

»Pr. dn.« in »Soča« dokazujeta že nekaj časa sem posebno zanimanje za naš občinski urad. Posebno se spotikata nad sedanjim uradničtvom, med katerimi so po njunem mnenju sami tuji, ako ravnajo po pristni Sloveniji in nekateri še celo iz goriške okolice. Imajo pač veliko napako, da niso komunisti, in velik greh, da ne klonijo glave. To pa je za rdečkarje seveda preveč. Zakaj obrekujejo, ni težko uganiti. Stare masice pri kofečku opravljajo človeka od nog do glave. Danes, ko vse napreduje, so tudi babje kvante postale »progresivne«. Pisci raznih člankov se smatrajo za izobrazene, za ljudi, katerim njihova izobrazba nalaga dolžnosti do nižjih razredov. Njihovo vedenje bi moralo biti dostojno, pametno, zgledno. Toda žal ni tako. V njih srcih divja sam grdi nagon sovraštva do bližnjega. Kljub temu pa hočejo biti svetovalci in voditelji množice.

Zlobno in žaljivo pišejo o meni, da sem dal nekoga aretirati, da sem rojen nekje blizu Idrije itd. Spravili bi me radi v sramotno luč. V zadnjem članku, ki sem ga bral v »Soči« trdijo, da sem pri širjenju »Demokracije« naletel na nekoga člana komunistične Demokratske fronte, ki mi je vrigel v obraz, da sem plevel. Osel je trmast žival in ako ima namen, te breniti, te breni in ti mu moraš odgovoriti v istem narečju. Ako pa te ni brenil, mu ne bo prišlo v glavo hvaliti se, da te je brenil.

Naveličal sem se slave, ki mi jo širita oba časopisa in bom v bodoče postopal sodnijsko v obrambo svoje časti.

Fr. Plesničar

Cesta skozi našo vas do Gorice je že vsa grapasta in lužasta. Še koriera s težavo obira njena rebra in luknje. Koristeje bi bilo, če bi občinarji ne mazali v rdeče časopise o plevelu in tujcih na občini, marveč povedali, kako naj bi se takile nedostatki popravili. Pogledjmo tudi na našo šolo, ki je bila nekdanj ponos vsej okolici! Kdo je kriv, da še danes ni popravljena, ko so vendar obnovljene vse šole v okolici? Ali nas ni nič sram? Mogočni roditeljski svet, kam so šli vsi prostovoljni prispevki za šolo? Človek se upravičeno sprašuje: Nabirali smo za

odv. Miani in za cono dr. Casterlani; nadalje vodja ameriške misije za podporo Trstu ter major Nellett, častnik za dobrodelnost. Člani so dali mnogo pobud za nabiranje skladov. Sklenili so ustanoviti osrednji sedež. G. Sommer je izjavil, da je pripravljen nositi stroške osrednjega sedeža in kampanje. Upajo, da bodo zbrali veliko vsoto za zimsko pomoč najpotrebnejšim. Odbor bo zainteresiral vse prebivalstvo angloslovenskega področja za ta načrt.

vsakovrstne potrebe, kam je šel denar? Ali se je ves izgubil na poti v Bilje? Morda bi znala kaj več povedati tovarišica Faragonka, ki se ji ni nikoli slabo godilo ne za časa Nemcev, ne za časa fašistov, še manj med ofarji in med funkcionarji? Upamo, da tudi danes ne tarja in ne toži onstran meje v rdečem raju. Spominjajo se je nesrečne matere, ki so izgubile sinove kakor ona pa ne morejo priti do nikakih podpor, kakor jih je bila deležna ona.

Iz naših Gor

»Prim. dnevnik« z dne 21. dec. t. l. kaže veliko skrb za bedne v STO. Pod sliko se zaskrbljen sprašuje, kdo bo skrbel za te reveže? Zelo radi bi ga vprašali mi, če smo bili priključeni pred par meseci k Titovi Jugoslaviji, kdaj se bo zavzel pa za revščino in bedo pri nas, ko je tako usmiljenega srca, ker pri nas smo šele usmiljenja vredni. Zima je tu in pomanjkanje vsega se močno občuti. Kar čudno se nam zdi, ko »Prim. dnevnik« piše o Jugoslaviji kot raju na zemlji. Naj vedo gg., ki ga pišejo, da bo kmalu pri nas tak raj kot je povedala neka žena govorniku na sestanku, ko je obljubljal raj po izvršeni petletki, da bomo vsi podobni Adamu in Evi, ker homo vsi nagi.

Ni, da bi ničesar ne imeli, imamo, a je le za izvoljene. Ko sem te dni šel po opravkih v Solkan, je iz gostilne pri nekdanjem »Drošču« tako lepo dišalo, da je sline vzbujalo vsem, ki smo čakali na trgu na avtobus. Funkcionarji imajo menda vsega dovolj in vsi nešteti uradniki v novi Gorici, ubogo ljudstvo pa mora le sline požirati. Za pet dkg surovega masla, ki so ga dajali na izkaznice, so vse šipe pobili v trgovini, kjer so delili, tak naval je bil. Čudil sem tudi, da je bilo vse povsod po Solkanu vse polno ostankov od jabolk, pa so mi razložili, da se včasih edino jabolka dobijo v trgovinah in takrat vse, staro in mlado, je ta jabolka. Kako nam je težko po pasu A; res nismo vedeli kaj imamo. No, hvale Bogu, marsikoga je poizkušnja že streznila. Čas je zelo dober zdravnik. »Pr. dn.« pōskrbi, da pri nas ne bo bede, potem bomo verjeli tvoji laskavi ljubezni do ubogih!

POSLANO

Z ozirom na članek »Kadar je hlapčevstvo v krvi«, ki ga je priobčil »Primorski dnevnik« z dne 31. okt. 1947. podpisani izjavljam, da bom dal g. uredniku tega časopisa priliko, da dokaže pred sodniki očitanje mi grehe.

Toliko za danes!
Ščuka France,
didaktični ravnatelj
v Nabrežini

Gdč. želi resnega znanja z dosegom situiranim in značajnim gosp. trgovcem ali zdravnikom 35—40 l. Ponudbe na ogl. odd. »Demokracije« pod »poroka«.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

Rodoljub iz Kobariškega lir 5000.—; D. H. iz Trsta lir 1000.—; še trije Nabrežinci za inekcijo proti progresivni rdečici lir 1000.—
Srčna hvala!

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici.